

candam pro populo vel posse valide et licite parochianorum suorum confessionem ubique excipere. Neque ad hodiernum usque tempus quidquam in contrarium statutum aut actum est, quo consuetudo vigens mutata fuisset.”

ARTICULUS VI.

“DISPENSANDI IN 3. ET 4. CONSANGUINITATIS ET AFFINITATIS GRADU SIMPLICI ET MIXTO TANTUM, ET IN 2., 3. ET 4. MIXTIS, NON TAMEN IN 2. SOLO QUOAD FUTURA MATRIMONIA; QUO VERO AD PRÆTERITA ETIAM IN 2. SOLO, DUMMODO NULO MODO ATTINGAT PRIMUM GRADUM, CUM HIS QUI AB HÆRESI VEL INFIDELITATE CONVERTUNTUR AD FIDEM CATHOLICAM, ET IN PRÆFATIS CASIBUS PROLEM SUSCEPTAM DECLARANDI LEGITIMAM.”

(F. IV. a. 4; cfr. F. III. a. 3; F. VI. a. 3; F. X. a. 3.)

114.—I. Explicatio.—Dicitur:

a. Dispensandi in . . . *consanguinitatis et affinitatis* gradu—i. e. se junctim, non vero quando utrumque impedimentum in eodem casu concurrat. Ita S. Off. 2 Jul. 1884 ad ii. (infra n. 248).

b. Dispensandi in 3. et 4. gradu *simplici et mixto*. Clausula “in gradu *simplici et mixto*” in facultatibus S. Sedis triplicem sensum habet pro varia multiplicitate seu mixtione, quam gradus *simplex* excludit, *mixtus* vero in se continet.

1. Sensus magis usitatus est ille, quo per gradum simplicem e. gr. secundum, omnis inæqualis, ut tertius vel primus excluditur. Tum autem gradus mixtus ei oppositus, *eundem gradum tantum cum aliquo remotiore comprehendit*, non autem cum propinquiori, nisi id expressis verbis dicatur. Ita e. gr. facultas dispensandi in gradu tertio et mixto intelligitur tantum de tertio cum quarto, non de tertio cum secundo.¹

2. In alio sensu per gradum simplicem excluditur multiplicitas numerica ejusdem impedimenti e. gr. consanguinitas ex pluribus stipitibus in eodem gradu.² Gradus mixtus oppositus tunc comprehendit hanc multipliciter.

¹ Ita ex multis decision. ap. Feije n. 614 (627).

² Cfr. Kon. Comp. n. 1583, qu. 2. § fin. *Consanguinitas* et n. 1588 § *Potest autem*.

3. Demum gradus simplex excludit concursum impedimentorum specie distinctorum, quæ expresse indicantur, si adiungitur mixtus.¹

In Articulo, de quo agitur, primam significationem Clausulæ esse tenendam liquet præsertim ex Responso S. Off. de 15 Jun. 1875 ad dubia Vic. Gen. S. Ludovici.² Quoad secundam et tertiam significationem confer supra n. 15.

115.—II.—Art. duas partes continet.

Prima pars est: Dispensandi in 3. et 4. gradu et in 2., 3. et 4. mixtis,—et se porrigit ad matrimonia omnium, qui tempore dispensationis sunt ambo catholici, sive contrahenda sive contracta (quamvis contracta sint in hæresi aut infidelitate), et quoad hanc partem declaravit S. Offic. in Responso ad Vic. Gen. S. Ludovici (ut supra): “Episcopus, qui facultate gaudent quinquennali dispensandi in 3. et 4. consanguinitatis et affinitatis gradu simplici et mixto tantum, et in 2., 3. et 4., non tamen in secundo solo quoad futura matrimonia, posse dispensare in 3. et 3., in 4. et 4.; in 3. mixto cum 4.; necnon in 3. et 4. cum 2. mixtis, sive gradus oriatur ex uno, sive ex multiplici stipite, facto verbo cum Sanctissimo.”

Dicitur: a. *Necnon in 3. et 4. cum secundo mixtis*, quod intelligendum esse videtur non solum, si 3. vel 4. gradus, sed etiam uterque (3. et 4.) cum 2. mixtus est, prout in casu n. 93 exhibetur.

Quær. An vi hujus facultatis ita a S. Officio explicatæ dispensari possit, si gradus 2. *æqualis* mixtus sit cum 3. vel 4.? E. gr. Duo fratres ducunt duas inter se consobrinas (*first cousins*). Filii utriusque matrimonii sibi conjuncti sunt in gradu 2. æquali ex parte patrum, in gradu 3. æquali ex parte matrum. Num filius ex uno matrimonio filiam ex altero ducere intendens per *hanc* facultatem dispensari poterit? Resp. Omnino negandum esse videtur; nam revera adest gradus 2. solus, de quo in n. seq.—Si enim matres in allato

¹ Cfr. Feije n. 626, 630 (627, 631) c. d. e.; Zit. Disp. p. 104 (2).

² Feije n. 630 (631), d.; *Past. Blatt* vol. ix. (1875) p. 85; *Coll. Prop.* n. 1243; *Act. S. Sed.* xxv. p. 703; cfr. *Coll. Prop.* n. 1240, 1244.

exemplo non fuissent consanguineæ, sola cognatio ex parte patrum adesset scil. gradus 2. solus, a quo juxta dicenda ex hac facultate cum catholicis dispensari nequit. Hic gradus autem nihil mutatur accedente alio quodam gradu, in exemplo gradu tertio.

b. *Ex multiplici stipite* (cfr. n. 6.) i. e. si duo vel plura impedimenta tertii gradus cum duobus vel pluribus impedimentis ejusdem speciei (consanguinitatis vel affinitatis) quarti gradus concurrunt in eodem casu; imo si ejusdem speciei duo vel plura impedimenta secundi gradus (juxta dicta sub **a.**) cum pluribus tertii et quarti gradus concurrunt.—Quomodo consanguinitas et affinitas multiplicari possit, vide in dissertatione: Müllendorf S. J. *Methode zur Auffindung der Ehehindernisse bei mehrfacher Blutsverwandtschaft*. Gratz, 1888. Feije n. 356 seq. et n. 371. Idem videre potes apud Gallo (tom. 4. pag. 132 seq.) et Corre (pag. 341 seq.), qui tamen tenent, si consanguinitas intra canonicos gradus ex duplici stipite, uno proximo, altero remoto oritur, sufficere, illam ex proximo stipite ortam in supplica exprimere: quod vero per Decr. S. C. S. Off. de 11. Mart. 1896 (*Annal. eccl.* iv. 207.) rejectum est.

NOTA. 1. Pro Indis *occidentalibus* Paulus III. per Breve *Altitudo* 1. Junii 1537 sustulit impedimenta 3. et 4. gradus consanguinitatis et affinitatis, idque etiamsi unus contrahentium tantum sit indigena (juxta Bullam Bened. XIV. *Cum Venerabilis*). Vide *Conc. Prov. Antequeren.* pag. 445.—Idem Pius IX. 1. Oct. 1867 tanquam antiquum privilegium confirmavit pro Indis sive Indigenis in Provincia Quitensi—ap. De Martinis: *Juris Pontificii* vol. vi. part. i. pag. 470. ad 4.

At petitio pro generali dispensatione super iisdem impedimentis in favorem Indorum *orientalium* proposita, a S. Off. 14. Dec. 1865 negata fuit, ut refert Feije n. 365 (1) ex Gallo *Suppetia* iv. 41.

2. In Ecclesia græca, si excipias Maronitas et Italo-Græcos, matrimonia in gradu 4. et 4. tangente 3. consang. et affn. sine dispensatione inita, non censentur invalida. Feije n. 365.

116.—*Secunda pars agit de gradu 2. solo*, et statuit:

a. *in 2. solo quoad futura* seu contrahenda matrimonia inter duos nunc catholicos vi hujus Art. non posse dispensari. Unde

pro hoc casu recurri debet ad Form. E. Art. 3, et si gradus 2. mixtus sit cum 1., ad Art. 2 ejusdem Form.

b. Dispensari autem posse *etiam in 2. solo quoad matrimonia præterita* i. e. *contracta* (in sensu ut supra n. 16) *ante conversionem* ad fidem catholicam, inter duos nunc catholicos, scil.: 1. si duo hæretici¹ aut catholica pars, licet ex hæresi conversa, cum parte hæretica ante hujus conversionem in hoc gradu consanguinei vel affines nulliter matrimonium contraxerunt, et nunc uterque aut—in secundo casu hæreticus—conversi sunt ad fidem catholicam,² aut 2. si infidelis ante fidem catholicam per baptismum susceptam nulliter contraxit in præfato gradu vel cum parte hæretica baptizata et utraque pars nunc ad fidem catholicam conversa est, vel cum parte catholica, quæ etiam nunc est catholica.³—Si autem non utraque pars nunc est catholica, sed aut ex duobus hæreticis, qui in consanguinitate vel affinitate quoad catholicos dispensabili contraxerunt, unus tantum convertitur, aut ex infideli et hæretica parte, convertitur vel infidelis vel hæretica pars altera manente in hæresi vel infidelitate: in priori hypothesi recurrendum est ad Form. D. Art. 5; in posteriori vero, si pars hæretica convertitur, infideli manente in infidelitate, confugiendum est ad S. Sedem, nisi ad hoc habeatur indultum cumulandi; si e contra infidelis convertitur, ad Form. D. Art. 5.—Porro in omnibus hisce casibus supponitur, conversos aut desiderare aut, si ob adjuncta v. gr. ob prolis legitimationem et educationem ad hoc obligati sunt, serio velle in matrimonio contracto permanere, necnon servare reliqua de jure servanda v. gr. renovationem consensus.

NOTA. Sub conversis ad fidem seu neophytis quoad usum hujus facultatis “non solum intelliguntur ii, qui paulo ante baptismum susceperunt, sed etiam eorum filii, quamvis in infantia baptizati

¹ Hæreticis practice æquivalent schismatici; *Coll. Prop.* n. 1231.

² S. Off. 2 Julii 1884 ad iii. infra n. 248; *Coll. Prop.* n. 1245.

³ S. Off. 2 Julii 1884 ad iv. infra n. 248. Eadem S. C. S. Off. fer. v. 5 Martii 1825 ad dub. vi ab Archiep. Quebecen. die 16 Sept. 1824 propositum tum hoc tum ea, quæ habentur in præcedentibus, dilucide explicavit. Cfr. *Recueil d'Ordonnances du Diocèse de Québec*, pag. 276. *Coll. Prop.* n. 1235, 1463.

fuerint; ac insuper ii qui ex Indo neophyto et ex muliere Europæa, vel ex Europæo viro et Indica muliere sunt progeniti." Ita Ben. XIV. const. *Cum Venerabilis* 27 Jan. 1757 (*Coll. Miss.* n. 1005). Item Clemens IX. const. *Animarum saluti* 8 Jan. 1669 (ib. n. 1003) et S. C. de P. F. 17 Apr. 1828 in respons. pro Tongkin (ib. n. 1007).

c.—Additur ad illud sub **b.** *dummodo nullo modo attingat primum gradum.*—Nota illud *nullo modo*; nam secundus gradus primum attingere potest dupliciter, nempe 1. *perfecte* i. e. quando primus gradus æqualis oritur ex uno, et secundus similiter æqualis ex alio stipite: ut si Brutus ex Anna genuit Joannem, ex Annæ sorore Henricam. Joannes et Henrica consanguinei sunt in primo gradu æquali ex eodem patre i. e. sunt frater et soror. Simul vero se contingunt in secundo gradu æquali, quia sunt duarum sororum filii;—2. *minus perfecte*, ideoque minus graviter, nimirum quando unicum tantum graduum inæqualium (secundi cum primo mixti) impedimentum adest, ut si quis amitam suam duxerit.—In priori casu matrimonium inter duos hæreticos contractum solvendum erit; si autem inter duos infideles fuisset contractum, utroque converso, quid sit agendum, vide infra n. 131. ad IV. a. In secundo casu, si uterque catholicus fit, adhiberi poterit facultas Form. E. Art. 2; si vero unus tantum catholicus fit, alter aut infidelis aut hæreticus manet, idem Art. 2 Form. E. secundum Form. D. Art. 5 adhiberi potest quoad matrimonium cum hæretico; quoad matrimonium cum infideli vero recurri debet ad S. Sedem.

117.—NOTA. 1. Expositio præfata tum ex eo quod indulta sunt late interpretanda tum ratione habita textus recentioris hujus Art. in Formula III.² præferenda videbatur illi, quæ in prim. et sec. editione hujus opusculi legitur, juxta quam pro matrimoniis *contractis* in 3. et 4. gradu nulla facta fuisset facultas dispensandi, dum tamen eam Episcopi obtinuissent imo pro proximioribus gradibus in Form. E.!

II. In affinitate includitur etiam ea ex copula illicita. (Cfr. n. 6. a. et *Coll. Prop.* n. 1229.)

III. Itaque si confertur hic Art. cum Form. D. Art. 2 et Form.

¹ Planch. ap. *N. R. Th.* xv. p. 55. n. 28.

² Cfr. infra n. 244.

E., facile perspicitur. quam *amplic* sint *Episcoporum nostrorum facultates dispensandi in impedimentis consanguinitatis et affinitatis.*

En serie una omnes: **a.** Pro foro externo in matrimoniis *contractis et contractis* dispensare valent cum *utroque nunc catholico*: 1. vi præsentis facultatis in gradu 3. et 4. simplici et mixto, et in 2., 3. et 4. mixtis; 2. vi Form. E. in 1. gradu affinitatis lineæ collateralis ex copula licita;—in 2. gradu consanguinitatis vel affinitatis mixto cum primo in linea transversali;—in 2. gradu *consanguinitatis* vel *affinitatis* in linea transversali æquali;—in impedimento publico 1. gradus affinitatis ex copula illicita lineæ sive collateralis sive rectæ.

b. Pro foro interno tantum in matrimoniis *contractis et contractis* cum utroque nunc catholico vi facultatis 2 Form. D. super 1. et 2. gradu simplici et mixto affinitatis occultæ ex copula illicita, in linea sive collateralis sive rectæ.

c. Pro foro externo in matrimoniis *contractis tantum* 1. si contracta sunt ante conversionem ad fidem catholicam et utraque pars nunc catholica est, etiam super 2. gradu solo consang. vel affin., modo non tangatur primus, vi hujus Art.; 2. vi facultatis 5 Form. D. in matrimoniis mixtis *contractis* super consanguinitatis et affinitatis gradibus, super quibus cum utroque catholico dispensare possunt.—Porro si indultum cumulandi habeant, pro modo hujus indulti etiam in mixtis *contractis* id valebunt, quod valent cum catholicis. (Quæstionem de usu facultatum sub **a.** et **c.** pro foro interno vide n. 22.)

IV.—Accidere potest, ut in uno vel pluribus gradibus consanguinitatis et affinitatis dispensari possit ex uno indulto, in reliquis concurrentibus adhibendum sit alterum indultum. Hoc sine speciali indulto cumulandi fieri non posse, evidens est ex n. 15.¹

Queritur: An Episcopus in [hiscæ Statibus vi facultatum Formularum eum dispensare possit, qui ducere velit filiam suæ neptis (scil. sibi conjunctam in gradu 3. tangente 1)? *Resp.* Neg. quatenus agitur de facultate, ex cujus applicatione directe sequatur effectus certe validus, prout hoc patet ex *Resp. S. C. de Prop. Fide* 7. Jun. 1853 supra n. 9.—Attamen si Episcopus utens facultate 2. Form. E. dispensando relaxaret a gradu propiore, loco remotioris, ex communi DD. sententia valde probabile esset, dispensationem valere. Ita juxta Matharan n. 382 et mox dicenda.

¹ *N. R. Th.* xvii. 390; S. Pœn. 14 Julii 1881 ap. Planch. n. 129, nota et Feije ed. 4. n. 631. e. ad 6.

118.—III. *Supplica* (in genere).

a. In supplica pro dispensatione in *consanguinitate*¹ exprimi debet: 1. *gradus* et *linea*, quæ si omittatur, intelligitur transversalis. Si propinquior gradus exprimitur loco remotioris, dispensatio non vitiatur, secus si contra. Ita quidem communis sententia Doctorum contra paucos. At refert Gasparri² ex Santi, etiam in priori casu apud *S. Penit.* dispensationem invalidam haberi. Idem docent Corrado et Riganti.³ Excipe etiam, ut patet, si apud Episcopum, facultate in propinquiore gradu dispensandi carentem, hic gradus propinquior exprimitur; ⁴ 2. *modus*: an *simplex* an *multiplex* tam ex parte patris quam ex parte matris; 3. porro si Oratores in gradu inæquali a communi stipite distent, de valore exprimi debet etiam gradus propior, si primus est, simul cum ejus provenientia scil. qui sexus sit stipiti propior,⁵ si vero gradus propior est primo inferior, eo reticito valet quidem dispensatio, at sub gravi recurri debet pro “perinde valere,” ut licite ad matrimonium procedi et usus ejusdem fieri possit.⁶ Ratio differentiæ est, quia, si primus est propior, in Dataria ab utroque gradu dispensatur; si alius, dispensatur tantum a remotiori, et propinquior declaratur non obstare. Si vero *in foro interno* ad *S. Pœn.* recurritur, etiam in secundo casu expressio gradus propinquioris est de valore,⁷ quia ab utroque dispensat.

b. In supplica pro dispensatione in *affinitate* quoad lineam et *gradus* exprimi debent omnia, ut sub a.; insuper origo ex copula illicita (scil. in 1. et 2. gradu); item multiplicitas impedimenti, et si adest primus affinitatis gradus, etiam provenientia e. gr.: “Oratores affines sunt (vel *se attinent*) in 1. gradu lineæ rectæ ex eo quod Orator matrem (vel filiam) Oratricis adhuc viventem⁸ (vel defunctam) carnaliter cognoverit;

¹ Zit. *Disp.* p. 72; Feije n. 703 (704).

² Planch. n. 198.

³ Bened. XIV. *Etsi matrimonialis* § 6.; S. Alph. n. 1030 (juxta quem corrige textum n. 1136). Negat vero Gasparri n. 357. nota.

⁴ Planch. n. 197. *Coll. Prop.* n. 1454. Rosset n. 2532.

⁵ Feije n. 703 b. (704); Gasparri n. 324, 357.

⁶ Hoc addi oportet saltem de femina superstite; at non de valore, ut putat Gasparri n. 359.

⁷ N. 357, nota I.

⁸ Rosset n. 2531.

vel: quod Oratrix ab Oratoris patre (vel filio) adhuc superstitute (vel defuncto) carnaliter fuit cognita (vel cognosci passa sit) etc.”—In casu tamen duplicis affinitatis ex licita et illicita copula cum eadem persona non requiritur mentio copulæ antematrimonialis.¹

NOTA. Si litteræ supplices ad Episcopum mittuntur pro dispensatione in his impedimentis obtinenda, in plerisque Diœcesibus præscribitur, ut etiam *arbor genealogica* seu schema consanguinitatis vel affinitatis sive in infima pagina supplicæ sive in pagina separata addatur, ex quo distantia et multiplicitas graduum perspicui possit. Experientia enim docet, adhibita etiam omni diligentia in computandis gradibus errores quandoque committi, ut observat Card. Taschereau p. 103.—In litteris supplicibus, quæ Romam mittuntur, talis arbor non requiritur.—Jam vero simplex schema ad demonstrandum, quomodo nupturientes inter se sint consanguinei vel affines, supra n. 93, speciminis causa appositum, in plerisque Diœcesibus sufficere videtur.² In aliis tamen præscribitur, ut consanguinitatis aut affinitatis simplicis vel multiplicis existentia et non-existentia per omnes generationes demonstraretur, et arboris genealogicæ completæ utriusque partis componantur quantum fieri potest, expresso in quavis generatione, non excepto stipite, nomine et cognomine utriusque conjugis; si vero ex his nominibus unum alterumve reperiri non possit aut agatur de illegitimis, id dicatur.³—Specimina habes ap. Planch. App. i. et Rohling: *Medulla Theol. mor.* pag. 410. Differunt tamen quoad modum.—Schema perfectum certe parochus demonstrat, partes ita et non aliter esse consanguineas aut affines.

119.—IV. *Legitimatio*.

Dicitur: *Et in præfatis casibus prolem susceptam declarandi legitimam* i. e. decernendi, ut proles habeatur ac si legitime fuisset nata. Susceptio enim prolis fit per nativitatem. Ut dicenda rite intelligantur, hæc quæ sequuntur, præmittimus. Prolis illegitimæ legitimatio est maximi momenti tum ob effectus *civiles*: illegitimi enim in foro civili non subsunt potestati paternæ et inhabiles sunt ad hæreditatem paternam, imo etiam

¹ Feije n. 704 (705). *Coll. Prop.* n. 1236.

² Vecchiotti *Inst. can.* vol. iii. App. ii.

³ Kutschker vol. v. p. 162. Feije ed. 4. n. 704 in fine.

(in pluribus ex nostris Statibus¹) maternam capiendam; tum ob effectus *spirituales*: illegitimi enim sunt *irregulares*.²—Notandum tamen, plures præsertim hodie haberi in civilibus legitimis, qui secundum Canones tales non sunt, et vice versa plures haberi civiliter illegitimos, qui juxta Ecclesiæ legislationem pro legitimis habentur.³—Ideo legitimatio ecclesiastica nunc sæpe non est tanti momenti.

Proles legitima est, quæ ex justis nuptiis est procreata. Nomine justarum nuptiarum veniunt: **a.** illæ, quæ in veritate sunt validæ, quales sunt etiam eæ, quæ ab infidelibus secundum jus naturæ et eorum leges civiles ineuntur; **b.** illæ, quæ *putative* tales sunt i. e. quæ *publice* habentur pro veris matrimoniis, quamvis sint invalidæ ob impedimentum, quod tamen ab uno saltem ex conjugibus bona fide ignoratum fuerit. Hæc bona fides non excluditur per errorem juris, nec per dubitationem de valore matrimonii, et in dubio præsumitur.⁴—Non autem sunt matrimonia putativa, si ambo catholici conjuges, publice ita putati, et impedimentum et matrimonii propter id invaliditatem cognoverint, vel ea de re saltem dubitantes, neglecta debita ad vincendum dubium diligentia, contraxerint. Talium ergo proles est illegitima. Unde si uterque conjux catholicus proclamationibus absque dispensatione *temere*⁵ omisis cum impedimento juris ecclesiastici, licet ab eis ignorati, contraxerunt, proles eorum habetur illegitima, quia bona fides eis deesse censetur.⁶ Ad quod notandum, ante festa Paschalia 1853 banna non in omnibus harum Provinciarum Diocesisibus publicanda fuisse.—Ex dictis patet, illegitimos esse omnes illos, qui nati sunt ex nuptiis quæ certe ne putative quidem validæ sunt. In dubio illegitimitas non existere censetur. S. Alph. vii. 347, 432.

Illegitimorum alii dicuntur *naturales*, alii *spurii*. Illi nati sunt ex parentibus, inter quos tempore conceptionis vel nativitatis vel

¹ Kent: *Commentaries on American Law*, Boston 1867, vol. ii. n. 209–217.

² S. Alph. vii. 420 seq.

³ De Angelis lib. iv. tit. 17, 4; Kent l. c.

⁴ Konings n. 1546, 3.

⁵ Ibid. n. 1539, qu. 4.

⁶ Feije n. 264.

saltem tempore intermedio poterat esse validum matrimonium. Ita e. gr. si vir, vivente uxore sua, aliam solutam imprægnat et uxor dein moritur antequam adultera partum edat aut si consanguineam imprægnavit et ante nativitatem proles dispensationem ad matrimonium cum ea ineundum obtinuit, proles in his duobus casibus est naturalis.—Spurii nati sunt ex parentibus, inter quos eo tempore non poterat esse matrimonium validum. Spurii, qui in jure speciale nomen habent, sunt: 1. *adulterini* seu nati ex adulterio; 2. *sacrilegi*, qui scil. ex Regulari aut Moniali (Regulari et Moniali in sensu stricto sumptis) aut Clerico in Sacris generantur; 3. *incestuosi*, geniti nempe ex parentibus affinitate vel consanguinitate in gradu laterali conjunctis, et 4. *nefarii*, geniti a parentibus inter se consanguineis vel affinibus in linea recta.—Attamen si uterque aut alteruter parentum tempore conceptionis ignoravit, inter ipsos existere impedimentum dirimens, proles non spuria, sed naturalis tantum est.¹ Excipe si existat impedimentum ligaminis et ideo proles adulterina sit.² Porro filius matri licet cum juramento asserenti non tenetur credere, se esse illegitimum,³ prout etiam legitimus habetur, qui talis apparet juridice (ex libris parochialibus), licet ambo parentes aut fama publica eum illegitimum dicerent.⁴

120.—Illegitimitas tollitur: **a.** in seipsa: 1. per *subsequens matrimonium* parentum etiam irritum, modo bona fide initum,⁵ si agitur de naturalibus et quidem ita, ut nulla amplius in publicis documentis et bannis nuptialibus mentio sit facienda de secuta legitimazione⁶ et legitimatio valeat ad omnem effectum *ecclesiasticum* (ad nullum vero apud nos effectum *civilem*);⁷ excipe ascensum ad Cardinalatum ex const. Sixti V. *Postquam verus* 3 Dec. 1586, et ad Episcopatum (cap. 7. *de elect.*) necnon admissionem in Seminarium (Trid. xxiii. cap. 18 *de Ref.*).

¹ Act. S. Sed. xxvi. 419, 424. Ferraris v. *Legitimatio* n. 5. *Contra* Gasparri *de S. Ordin.* n. 240.

² Feije ed. 4. n. 741. Gasparri l. c.

³ S. Alph. iii. 654.

⁴ Gasparri l. c. n. 236.

⁵ D'Annib. i. n. 50 (29). Juxta S. Alph. vii. 424. matrimonium debet esse validum.

⁶ Aichner pag. 656.

⁷ Kent l. c.—E contra in Canada proles (excepta incestuosa et adulterina) per subsequens matrim. civiliter legitimatur, ut refert Card. Taschereau p. 126.

Cfr. Pezzani: *Codex*: ad can. 203.—2. *per decretum legitimationis a Sumo Pontifice concessum*, prout hoc additur dispensationibus matrimonialibus per clausulam: *Prolem susceptam (et suscipiendam) legitimam nunciando* et habetur in præsententi Art., in Form. D. et E., in reliquis vero Articulis Form. I. implicite concessum supponitur (cfr. n. 10. 2.).—Per hoc decretum irregularitas quoad omnes effectus aufertur.¹—3. *per sanationem in radice matrimonii* ipso facto fit plenissima legitimitas indirecte etiam ad effectus civiles;²—4. *per professionem religiosam votorum solemnium*, non autem simplicium (nisi in Societate Jesu),³ et valet pro ordinibus tantum. Cfr. Pezzani ad can. 203. **b.** in *suis effectibus per dispensationem*, quæ “tanto difficilior est, quanto origo est turpior” (S. Thom. in 4. dist. 25. qu. 2. a. 2.), unde raro conceditur adulterino. Ea fit: 1. per *S. Pontificem* addita plerumque in rescripto clausula: *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non sit*, qua inquisitio Episcopi in mores dispensandi sollicitatur. “In supplici libello exprimi debet species illegitimitatis, num scil. orator filius naturalis sit, an adulterinus etc., sed non sub pœna nullitatis dispensationis.” Ita Gasparri n. 243;—2. per *Episcopum* ex jure ordinario pro minoribus et beneficio non curato, (n. 25.) ex jure vero delegato virtute Articuli 2. Formulæ I. (cfr. supra n. 102 et 104), prout hoc expresse decidit S. C. de Prop. Fide.⁴—Attamen juxta dicta n. 7. hæc facultas non se extendit ad adulteros (n. 10. ad 2.), neque ad nefarios, neque ad sacrilegos; pariter non se extendere videtur ad omnem effectum uti ad dignitates obtinendas (cfr. n. 103. a.);—3. per *Praelatos Regulares* cum suis subditis.⁵

NOTA. Si facultas dispensandi in impedimento matrimonii conceditur pro casu particulari et facultas legitimandi prolem non est adjecta, hæc non censetur esse concessa.—Si utraque fuit concessa, et legitimitas (ex oblivione v. gr.) fuit ommissa, postea ab eodem supplicante, imo etiam ab ejus successore potest et debet fieri.—Si

¹ S. Alph. vii. 427.

² Planchard n. 376.—Ben. XIV. *Quest. can.* 174 et const. *Etsi matrimonialis* 27 Sept. 1755, § 7.

³ Gasparri n. 247. S. Alph. vii. 426.

⁴ Coll. Prop. n. 1176.

⁵ S. Alph. vii. 426.

fuit concessa una cum facultate dispensandi in impedimento ad finem matrimonii contrahendi, nupturientes autem *voluntarie* post executionem utriusque facultatis matrimonio renunciant, legitimitas, utpote concessa intuitu matrimonii, effectum caret; valet autem, imo potest declarari etiam sola, si unus supplicantium morte impeditur a matrimonio ineundo.¹

121.—Ex præmissis elucet facultas. Dicitur scil. *prolem conceptam* i. e. ut explicat S. Alph.,² sive conceptam sive jam natam; *declarandi* i. e. decernendi ut n. 119.; *legitimam* i. e. ut omnia jura prolis legitimæ habeat: habilis fiat ad suscipiendos Ordines, beneficia et dignitates ecclesiasticas.

Hanc et similes declarationes nullo modo præsertim apud nos valere pro effectibus civilibus, jam supra dictum est. Pro illis enim requireretur declaratio potestatis civilis, quæ tamen nec pro prole naturali ullibi in nostris Statibus datur.³ Hanc legislationem nostram, si agetur de legitimatione ad Ordines, respicere prudentia jubebit quandoque.

ARTICULUS VII.

“DISPENSANDI SUPER IMPEDIMENTO PUBLICÆ HONESTATIS JUSTIS EX SPONSALIBUS PROVENIENTE.”

(F. III. a. 4; F. IV. a. 5; F. VI. a. 4; F. X. a. 4.)

122.—Explicatio.

Dicitur: *justis*, cujus loco pridem legebatur: *justitia*,⁴ et abbreviatum: *justit.*, ex quo dein *justis* evasit;⁵—*ex sponsalibus*, validis sc., quamvis solutis, etiam occulto initis,⁶ excepta Hispania, ubi nunc quoque ex consuetudine legitima requiritur ad validitatem sponsalium, ut ineantur per publicam scripturam.⁷ Sponsalia, ut valida sint, debent esse *promissio* (non propositum tantum), *mutua* (non ab una

¹ Planch. n. 223; Feije n. 740 (741); Pyrrh. Corr. lib. viii. cap. l. c.

² Lib. vii. 422.

³ Kent l. c. n. 210.

⁴ Reiffenst. App. n. 22.

⁵ Feije n. 615.

⁶ S. Pœn. 10 Sept. 1834 ap. Bucceroni p. 163. Plura ap. Gasparri n. 715.

⁷ S. C. C. 11 Apr. 1891 in Compostellana ap. *II Mon. eccl.* 1891 i. p. 97 et *N. R. Th.* xxiv. p. 132.